क्र. १०

मराठी

कथा-पुराणे

जुरित

४१०।पु ५२

श्री एकनाथ यांचे

भावार्थ रामायण

श्री रंगनाथ नारायण [illegible]

पंडित यांनी

मंदिरात [illegible] साठी [illegible] दिले

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

श्रीरामचंद्रायनमः॥ श्रीरामराज्याभिषेचन॥ तेणेइंद्रादिका
चिंतागहन॥ समस्तदेवमिळोन॥ चतुराननं विनविला॥१॥
देवह्मणतिब्रह्मयासि॥ तुह्मआश्वासनआह्मासि॥ रामअ
वतरल्यासूर्यवौंशी॥ तोरावणासिवधिल॥२॥ सपुत्रसबं
धुसप्रधान॥ रामकरीलराक्षसकंदन॥ तेणेदेवासिबंदिमो
चन॥ मिथ्यावचन होपाहे॥३॥ सत्यकरिआपलेवचन॥
आमचेकरीबंदिमोचन॥ आमच्याआपत्तिचेविधान॥ सा
वधानअवधारि॥४॥ इंद्रुबारीचहुकऱ्हेरी॥ यमुपाणि
वाहेघरोघरि॥ वायुसर्वदाकुंजेबोसरी॥ विधितेथकरि
दळाकांडा॥५॥ अश्विनौदेवदोन्ही॥ परिमळघावेस्त्रि
यालागोनि॥ विलंबुहोलाअर्धक्षणि॥ दासिधावोनिधु

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai"

(2)

मसिलि॥६॥ मारकोकेलिसेलराळि॥ सटिबाळाचिबाळा
लिपाखाळिं॥ रात्रिं जागे घालीकराळि॥ मेसकोवळि शोभ
नियां॥७॥ मैराळदेवो कानडे॥ करि राक्षसाचिया दाढ्या खां
डे॥ आरिसा नदावि ज्यापुढें॥ तोचि रोकडें बुकावि॥८॥ न
वग्रहाचि पिडा गाढि॥ ते [illegible] घातले बांदवडी॥ पायिं घा
लुनियाबेडि॥ पाई-याबु [illegible] डकाविले॥९॥ राहुकेतुश
निअंगारी॥ याचि पिडासु [illegible] री॥ रावणे करूनि ते पाई
री॥ मंचकावरि वळघलु॥१०॥ विघ्न राहो नसके जयापुढें॥
तोगणेश होउनि बापुडे॥ गाढवाचे कळप गाढे॥ चहु
कडे वळितसे॥११॥ अग्निसि आपदा बहुवस॥ रावणा
चे मैळे असोस॥ नानापरिंचे स्पर्शदोष॥ धुय अहर्निश

Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

2A

धुपधुपित ॥१२॥ उदक क्रियावरूणा होति ॥ व्यजन सेवा
नियवसंति ॥ निखेप सांगाव्या ब्रहस्पति ॥ प्रजापति शांति
पाठ ॥१३॥ ऐसें जाली देव समस्त ॥ रावणाचे नियंकित ॥
लंके आलिया रघुनाथ ॥ बंदि निर्मुक्त आली होउन ॥१४
राघवा राज्याभिषेचन ॥ तें याभिनघडे लंकागमन ॥ आ
मचे नव्हे बंदिमोचन ॥ आतिदीन विनविति ॥१५॥ आई
कोनि देवांचि विनति ॥ ब्रह्मा विचारि निजचित्ती ॥ राज्याभि
षेका विघ्नप्राप्ति ॥ ते दृढ युक्ति योजिली ॥१६॥ अविद्येच्या अ
लिलाडिका ॥ कार्यनाशी निजनेटका ॥ विघ्न कराव्या रामा
भिषेका ॥ विकल्प देखा धाडिला ॥१७॥ विकल्प ह्मणे ब्रह्म
देवा ॥ पटाभिषेकु श्रीराघवा ॥ लेथे माझा कोपाकें वा ॥ स

(3)

वधारिघावा नव्हे मासा ॥१८॥ जेथे श्रीरामाचे नाम ॥ तेस्थान
म जआलि दुर्गमि ॥ रामराज्यासि विघ्नपरम ॥ तेमजकर्मदाके
ना ॥१९॥ श्रीरामाचे राज्य जेथ ॥ विकल्पके विरिघलतेथ ॥ स्र
ष्टा सर्वज्ञ लुं समर्थ ॥ श्रीरामि पुरुषार्थ नचले मासा ॥२०॥
२ ब्रह्मासांगे गुह्य गोठी ॥ न[illegible] श्रीरामाचे दृष्टि ॥ रिघावें मं
थरे त्यांपोटी ॥ विकल्पा पु[illegible]माजी ॥२१॥ मंथराकैकई २
न्चि आंद लिदासि ॥ तेंदा[illegible]पापरें परेसि ॥ तसदा श्रीरा
मा ते द्वेषी ॥ सापलभावे [illegible] दुष्ट ॥२२॥ जेथ श्रीरामाचा
द्वेष ॥ तेथ विकल्पा गत्ति साव काश ॥ तिमाजि करूनिया
प्रवेश ॥ करि विध्वंस अभिषेका ॥२३॥ विध्वंसुनि अभिषे
कासि ॥ श्रीराम करावा वनवासि ॥ राज्याभिषेकु भरथासि ॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. "

या कार्यासि सीघ्र करिं ॥ २४ ॥ विकल्पु ह्मणे वचन सत्य ॥ मं
थरा वसे अयोध्ये आत ॥ मासा प्रवेशु न व्हे लेश ॥ के वि का
यार्थ साधेल ॥ २५ ॥ ब्रह्मा सांगे विकल्पासि ॥ नगरा बाहेरी
वन क्रिडेसि ॥ मंथरा येईल आरामासि ॥ तुं प्रवेशीलें सं
धि ॥ २६ ॥ विकल्पु लागे ब्रह्म्या पायिं ॥ प्रवेशोन मंथरा दे
ही ॥ वश्य करीन कैकई ॥ [illegible] राज्य नाही भरथासि ॥ २७ ॥
श्रीराम जेष्ट भरथ कनिष्ट ॥ कैसे [illegible] निघडे राज्य पाट ॥ वचन
न मनिती वशिष्ट ॥ जेष्ट श्रेष्ट न जज्ञाते ॥ २८ ॥ ब्रह्मा ह्मणे वि
कल्पासि ॥ तुं सर्वज्ञ ज्ञाला होसि ॥ भरथु पावे रघु राज्या
सि ॥ यावर्मासी सांगेन ॥ २९ ॥ दशरथे निजभाषेसि ॥ दो
नि वर दिधले कैकईसी ॥ येके वेरे रामवनवासि ॥ येके

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(५)

मरथासि राज्यपाटु ॥ ३० ॥ आईको निब्रह्मयाचि गोष्टि ॥
विकल्पु बांधे भाकु न गांगि ॥ संचरल्यामं थरे पोटी ॥ अ
तिसंकटीं चालिला ॥ ३१ ॥ अयोध्या देखोनि रामप्रलापें ॥
विकल्पु धाकें चळिकांपे ॥ जे थिपालें थे खचे लपे ॥ श्रीरा
मदर्पे साशांक ॥ ३२ ॥ गु [illegible] ब्याळा ड्याबुडि ॥ लपे हि
३ वराचे खोडीं ॥ निखिचा [illegible] साडीं ॥ देउनि दडि खपे ३
राहे ॥ ३३ ॥ ह्मणउनि येंझाड [illegible] जाण ॥ अपवित्र ह्मणालिस
ज्जन ॥ ते ते विकल्पाचें [illegible] ॥ निध्वंसन शुभकार्य ॥
३४ ॥ या झाडा वेगळा कहि ॥ विकल्पास्पर्शाविया ठावो
नाहीं ॥ यालागि तें निंद्य पाहीं ॥ सर्व कार्यि अपवित्रें ॥ ३५ ॥
कलिंग फळें विकल्प गात्रि ॥ जो सेवि साविकल्प प्राप्ति ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

५अ

मंथरेसि स्याफळाचि प्रिति ॥ देखे अवचिति आरामि ॥ ३६ ॥
मंथरा आलि आरामासि ॥ देखोनि कळिंगफळासि ॥ ते जाली
आलि उल्हासि ॥ सेवावया लिसादर ॥ ३७ ॥ कळिंगफळि आ
वडी भारी ॥ सेविलों आलि प्रिति करि ॥ विकल्प संचरला भी
तरी ॥ क्षणा मासारिख्या पिली ॥ ३८ ॥ मग विचारि हृदयालु ॥
पढियंलिच्या सुत भरथु ॥ [illegible]डुनि आरघुनाथु ॥ राज्य पा
वलु हें कुडें ॥ ३९ ॥ मातुळा दे[illegible]डुनि भरथु ॥ मागें अभिषे
कि रघुनाथु ॥ केवळ कुडा हा दशरथु ॥ अति अनर्थु हा
आला ॥ ४० ॥ राज्य जाहालिया श्रीरामासि ॥ भरथु होईल
परदेसी ॥ कैकयि होईल कौशल्येचि दासि ॥ मग आला
सी सुख कैंचे ॥ ४१ ॥ ऐसिं भावना भाउनि ॥ रामराज्याच्या देषु

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai."

मनि॥ मंथराक्रोधाग्नि होउनि॥ कैकयी भुवनि प्रवेशली॥
८२॥ मंथरा सहजे श्रीरामाते द्वेषी॥ आंगणा झाडि द्वेषभावेसी॥
कुढे असतां श्रीरामासि॥ रजत्यापासि लोटिलें॥ ८३॥ रामसु
ने मंथरेसि॥ द्वेषवरूतें न पाहासि॥ तें तूं अधोमुख कुब्जा
होसि॥ श्रीरामे तिसी स्थापिलें॥ ८४॥ याचि श्यापाचे प्राप्तिसी॥
पावेल परथ आघाते [illegible] लागि कुब्जा हे तिसी॥ स्वभा
वेसि निजनाम॥ ८५॥ रामराज्याच्या सोहळा॥ जवं जवं मंथ
रा देखे डोळा॥ तवं तवं क्रो[illegible] उठे वेळा॥ द्वेषाची आगळी
आलि क्रोधु॥ ८६॥ कैकयीच्या राजभूवनि॥ रामराज्याच्या
उल्हासु मनी॥ गुढिया तोरणे ध्वजा सुमनि॥ मंथरा दे
खो निज तिलप्त॥ ८७॥ श्रीरामराज्ये उल्हासोनि॥ कैकयि

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

58

अळंकार भूषणि॥पर्यंकि विश्रांति वोटंगोनि॥दोघि जणि
विडिया देति॥४८॥येकि घालिति विजनवारा॥लवंले थें आ
लीजी मंथरा॥क्रोधें नेत्र[illegible]डि गरगरा॥द्वेषें थरथरा
कांपति॥४९॥श्लोक॥मंथरोवाच॥उत्तिष्ठ मूढे किं शे
षे सौभाग्यबलगर्विते।उपप्लुतं भयोघेन नात्मानमव
बुध्यते॥१॥अनिष्टे सुभगाकारे सौभाग्येन विकत्थसे॥
चलितं तव सौभाग्यं न[illegible]लइवांशुगं॥२॥एवमुक्ता
तु कैकेयी संरंभपरुषं वचः॥कुब्जायां पापदर्शिन्याः प्र
हृष्टं समुपचक्रमे॥३॥टीका॥मंथरा अतिक्रोधें सि॥काय
बोले कैकयीसि॥उठ मूढे काय निजसि॥सुख मानिसि
ते दुःख॥५०॥रामराज्याचें मानिसि सुख॥गुढिया तोरणे

(६)

अलिहृरिख॥ तेतुज आलें महादुःख॥ परि तुं मूर्ख निघालसि॥
५१॥ मि रायाचि पदि यंति॥ येणे गर्वे तुज पडली भ्रांति॥ सौभा
ग्य गेले कौशल्ये प्रति॥ ते तुं निश्चिलि नेणसि॥ ५२॥ जळे केळी
पोफळि वाढति॥ तो जळ श्रोत [illegible] आल्या मुळा प्रति॥ ते णेचि तें
वृक्ष उलथपति॥ ते नाश [illegible] आलि॥ ५३॥ आई कोनि
५ मंथरा उग्रवाणि॥ कैकयि [illegible]ग्य शिरोमणि॥ तिसि पुसे ५
अस्वास्तुनि॥ क्रोध कैसनि [illegible] आला॥ ५४॥ श्लोक॥ कैक
यि उवाच॥ अब्रवीद ग्रतः [illegible] कैकेयि क्षेमं तु मंथरे॥ विष
द ण्णवर्ण [illegible]नां हिंसालक्षसे भृश दुःखितां॥ ४॥ टीका॥ तुज कोणे
काय अपमानिले॥ तुज कोण काय गांजिले॥ तुज कोण काय
बोलिले॥ ते मज वहिलें सांगपां॥ ५५॥ तुं मासि जिवलगहो

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

6A

सि॥ऋधिं क्रोधुनेदखेलु जपासि॥क्रोध सांडावा मज सांग
सि॥तेलुं दुःखी होसि अतिक्रोधे॥५६॥तुझा गांई चिंता दारू
ण॥चिंतेने मुख दिसे विवर्ण॥ऐसें तुज दुःख कोण॥ते मज
संपूर्ण सांग पां॥५७॥तुज क्रोधें बोलिलें दुष्ट मातु॥कोणे
तुजेकडे उचलिला हातु॥याचा मि कर विनघातु॥समू
ळवंतों तुम्ह सांग॥५८॥ श्लोक॥मंथरा उवाचः॥ श्लोकौ कैके
य्योमधुरांक्षरं॥उवाच क्रोधसंरब्धा वाक्यं वाक्यविशार
दा॥५॥अक्षेमं सुमहद्देवि प्रवृत्तं त्वद्विनाशनं॥रामं दशरथो
राजा यौवराज्ये भिषिंचति॥६॥सास्म्यगाधे भये मग्ना दुःख
शोक परिप्लुता॥दह्यमानानलेनेव त्वद्धितार्थमिहागता॥
७॥तव दुःखेन कैकेयि मम दुःखं महद्भवेत्॥त्वद्वृद्धौ मम

मंथरा

बाको

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

वृद्धिश्च भवेदिति न संशयः ॥ ८ ॥ उग्रसेनं राजधर्मार्थां कथं
देवि न बुध्यसे ॥ धर्मवादिश्च रागे भवत्तश्लिक्ष्णवक्त्रा च दारुणः ॥
९ ॥ शुद्धभावेन जानिषे तेनैव समविहिंसिता ॥ १० ॥ टीका ॥ आ
ई कोनि कैकैय्चे वचन । मंथरा जाली क्रोधायमान ॥ तुज
आले बा दारुण विघ्न ॥ ते [illegible]ण नेणसि ॥ ५९ ॥ राजा दश
रथ आपण ॥ तुज पढि[illegible]णी ॥ याचे तुं नेणसि लक्षण ॥
८ पढियंते पण आलि गर्वे ॥ ६० ॥ [illegible]गर्विते राजवैभवेसि ॥ ते रा ८
ज्य राजा देतो श्रीरामासि ॥ [illegible] गेले कौशल्येसि ॥ ते तुं
नेणसि मूर्खवेलें ॥ ६१ ॥ तुज आले दुःखशोक गहन ॥ त्या
माजि मि आलि निमग्न ॥ तुं से नि दुःखे दुःखायमान ॥ तुं से
मूर्खपणा देखोनि ॥ ६२ ॥ तु स्यावृद्धि मि वृद्धमान ॥ तुझें

" Joint project of The Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. "

निसुखे सुखसंपन्न ॥ तुझे नि दुःखे दग्धमान ॥ तुझे निजा
णा अतिलग्न ॥ ६३ ॥ राजवैभव वल्लो जसि ॥ तेणेंच राये तुं ठ
किजसि ॥ भरथु दवडुनि मातुळासि ॥ मागे रामा राज्य पा सी
टु ॥ ६४ ॥ राज्य दिधलिया [illegible]मासि ॥ दास भागुलो भरथा
सि ॥ सत्तासामर्थ्य कौश[illegible] ॥ तुं श्लाघ्यसि मूर्खले ॥ ६५ ॥
मा ऐसा क्य विवेक निघरिं ॥ [illegible]र भरथाचि साहाकारि ॥ आ
पुले हित आपणा करी ॥ [illegible]ही ठको नको ॥ ६६ ॥ आई
कोनि मंथरेचे वचन ॥ कैकै सुखसंपन्न ॥ रत्न खचित कं
गाभरणा ॥ दीधले आपणा मंथरेसि ॥ ६७ ॥ कंठिचे पदक
अमोलिक ॥ मंथरेसि देउनि देख ॥ रामराज्याचे सर्वासि
सुख ॥ तुं चि कां दुःख मानिसि ॥ ६८ ॥ श्लोक ॥ कैकेयोक्ति ॥

रामे वा भरथे वाहं विशेषं नोपलक्ष्यते ॥ तस्माद्रक्ष्यामि यद्रा
(8) जा रामं राज्येभिषेक्ष्यति ॥ ११ ॥ टीका भरथा होउनियां अधि
क ॥ रामप्रिय मज अत्यंतिक ॥ तुं मूर्ख ले मानिसि दुःख ॥
७ मज महा सुख रामराज्यें ॥ ६९ ॥ भरथ पइष्ट राम अनिष्ट ॥ ऐ
से मानिती महापापिष्ट ॥ राम [illegible] अतिजेष्ट ॥ राज्याभिषेक श्री
राम ॥ ७० ॥ जैसा प्रिय भरथ [illegible] राम ॥ मज लवं दोन्ही समा ७
न सम ॥ कुब्जे तुं कां मानि [illegible] षम ॥ मूर्ख परम तुं ये कि ॥
७१ ॥ आइकोनि कैकयिचें [illegible] ॥ कुब्जा क्रोधें मूर्छीपन ॥
कंठिचें काढुनि अभरण ॥ दिधलें टाकुण अति रागें ॥ ७२ ॥
राज्य गेलें श्रीरामासि ॥ वैभव गेलें कौशल्येसि ॥ ठकिलें
दशरथें तुलासि ॥ सुख मानिसी मूर्खले ॥ ७३ ॥ कुब्जा अ

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

8A

तिक्रोधेबोलत ॥ कैकैतीतेसंबोखित ॥ रामरायाचाजेष्टसुत ॥
अधिकारुप्राप्तराज्याचा ॥ ७४ ॥ रामगुणागुणिगुणागंभिर ॥
त्रैलोक्यामाजिमहासुर ॥ यासीचराज्याचाअधिकार ॥ तु
पामररामद्वेषें ॥ ७५ ॥ रामभरतासिकरिवोखटे ॥ हेलवंका
ळत्रईनघटे ॥ कुब्जेबोल[illegible]तुकेखोटे ॥ रामतुंहटद्वेषि
सी ॥ ७६ ॥ आईकोनिकै[illegible]चगोठी ॥ कुब्जारागेकपाळ
पिटि ॥ तुंयेकिमहामंदस[illegible] ॥ रामराज्यपटिंबैसविसी ॥
७७ ॥ कैकयीनाईके आपु[illegible]पाबोला ॥ ऐसामंथरानिश्च
योकेला ॥ तुझेदुःखनेदखवेमजला ॥ प्राणआपलामी
तजिन ॥ ७८ ॥ हाणोनिगडबडियालोळे ॥ केशसुटलेमो
कळे ॥ कैकईउठोनिकळवळे ॥ भावबळेंआलंगी ॥ ७९ ॥

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai."

खवदेतांनवलपरि॥विकल्पहोतामंथरेउदरी॥निघालाकै
कैईमास्तारी॥खवकाभीतरीक्षणमात्रें॥८०॥हृदयाहृदयला
(९) गतादेख॥दोहीठांईविकल्पयेक॥गादिनलाअसंलिक॥
रामाभिषेकदृढद्वेषी॥८१॥मंथराबोलेकैकयिप्रति॥राम
राज्यतुजअपघाति॥तेतुंनमानिसिचाचित्ति॥म्यातुजकि
८ लिसिकवावें॥८२॥दास[illegible]तुजअनेक॥परितेदाशर
थीसेवक॥तुजआसते[illegible]क॥मजहिमूर्खतुंलण ८
सि॥८३॥साපललेंल[illegible]राकु॥तुंहानमानिसिमास्ता
मंत्रु॥येचविषींशास्त्रविचारु॥पूर्वापरुसांगेन॥८४॥क
श्यपापासुनिसंभूत॥सापलबंधुदेवदैस॥येरयेराचाक
रितिघात॥पुराणार्थगर्जति॥८५॥येचिअर्थिबोवेदोक्ति॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

याज्ञवल्क्य महामूर्त्ति ॥ बोलिला उपनिषदे प्राल ॥ ते हि वे
दश्रुति अवधारि ॥ ८८ ॥ श्रुति ॥ द्वयाह प्राजापत्या देवाश्चा
सुराश्च ततः कानीयसा एव देवा ज्यायसा असुरास्त एषु
लोकेष्व स्पर्द्धतं ॥ १ ॥ एवं वेदशास्त्र विचारि ॥ सापत्न ते मु
ख्य वैरी ॥ तांहि करापा[illegible]ले घरिं ॥ तुज गर्वे करिना
ठवे ॥ ८१ ॥ श्लोक ॥ देवा[illegible]दश्च कला बहुविधालया ॥
स्वार्थे स्वार्थ स्व मुद्दिश्य से[illegible]त्रै बहिः कृतां ॥ १२ ॥ मर्त्य
पा मेक जाला नामेक द्व्या[illegible]न लाषिनां ॥ जिजीषणां न पश्या
मि सौभ्रात्रं कचिदप्यहं ॥ १३ ॥ टीका ॥ देव आपुलिया स्वार्थ
सिद्धि ॥ दैत्य मारिले महायुद्धि ॥ दैत्य आपुल्या हिताव बो
धि ॥ देवा ते त्रिशुद्धि ग्रासु पाहाली ॥ ८८ ॥ पाहे पां स्वाना

9A

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१०)

चियापरि ॥ मांडण लागे येका हारि ॥ तैसाचि कळहो रा
जपुत्रिं ॥ कैंचिमैत्रि सापला ॥ ८९ ॥ दिलि दैत्याचि सापलमा
ला ॥ तिसि गरोदर असता ॥ तिच्या गर्भाच्या करावया घा
ला ॥ इंद्रु बिनिलला सेनाकरि ॥ ९० ॥ पाहोनिया विषम संधि ॥
१ इंद्रु तिचा गर्भ बाधि ॥ वज्रें [illegible] सहस्रधा छेदि ॥ केले त्रिशु
द्धि मरुद्गण ॥ ९१ ॥ याला[illegible]सापलासि थोर ॥ स्वभावेस
दानि सवैर ॥ हालुं नेणा[illegible]विचार ॥ मज चि पामर स्वये १
म्हणासि ॥ ९२ ॥ आइकोनि [illegible]पराचिया बोला ॥ कैकयिस
उल्हासु जाला ॥ राज्याभिषेकु नव्हे भला ॥ श्रीरामि धरि
ला द्वंद्व बु ॥ ९३ ॥ राम ज्येष्ठ भरथ कनिष्ट ॥ कनिष्टासि
राज्यपाट ॥ वचन नमनि हे वशिष्ट ॥ लोकालि श्रेष्ट निज

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

ज्ञाने ॥ ९४ ॥ जऱ्हीं म्या राजा वश्य केला ॥ वशिष्ठ नाईकें ऐ
सिया बोला ॥ कनिष्ठासि राज पादु विहिला ॥ नाहि बोलिला
शास्त्रार्थे ॥ ९५ ॥ वशिष्ठ सांगेल शास्त्रार्थ ॥ तेथें काय करी
ल दशरथ ॥ अटक पडली वेदोक्त ॥ राज्य भरथ केवि पावे
९६ ॥ मंथरा सांगे कैक[illegible]सी ॥ जरि तु मासा बोल करिसी ॥
राज्य साधिन भरथासि ॥ [illegible] ध्येसि मी देख ॥ ९७ ॥ कैक
ई बोले कुढलि ॥ कोण्या युक्ति राज्य भरथीं साधिसि ते उपप
लि ॥ यथा निगुति मज सा[illegible] ॥ ९८ ॥ वशिष्ठ वामदेवादिक ऋषि ॥
राज्य मानिति भरथासि ॥ ते तुज युक्ति आहे कैसि ॥ यथा
र्थेसि मज सांग ॥ ९९ ॥ मंथरा बोले आपण ॥ तुसी तुज ना
ही आठवण ॥ राये करूनि भाष प्रमाण ॥ दोनि वर पूर्ण तु

१०A
" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

जदि घल्ले ॥१००॥ ते दोन्ही वर रायापासि ॥ मागावें ये संधिसी ॥
येके राज्य पादुकारथासि ॥ येके वनवासि श्रीराम ॥१॥ पूर्वदि
न मागलों आत्मासि ॥ काहिं नो बलें वशिष्ट ऋषी ॥ नेदी
न लक्षणवे रायासि ॥ निज [illegible] सिंकुंतला ॥२॥ आईकोनि
मंथरेच्चे वचन ॥ कैकयि [illegible] मोहन ॥ कुब्जे लुंतवं
१० आलिसज्ञान ॥ वरदस्फु [illegible] कुज जालें ॥३॥ मज रायाचे
वरदान ॥ मासि मज ना [illegible] वरपा ॥ त्याचे समई स्फुर १०
ले ज्ञान ॥ आलिसज्ञान लुंकुब्जे ॥४॥ मंथरा फुसे कैकयि
सि ॥ लुशेनि विजयो दशरथासि ॥ बाहु स्फुदला रथासि ॥
कैयि दुःखासि साहावलें ॥५॥ संग्रामि रथचें क्राचा लोटा ॥
लुशा बाहा होवा पिठ ॥ कैसेनि धरवला बोनेट ॥ तें मज

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

पष्ट सांगपां ॥८॥ जैं कलो मंथरेच्या प्रश्ना ॥ कैकयिस उल्हा
सपूर्ण ॥ सांगे ऋषीचे शापवचन ॥ आणि वरदान ऋषीचे
॥७॥ पितृगृहीं मज बाळपण ॥ तेथें आला ऋषी सज्ञान ॥
कुशासन कुशावरण ॥ करि कुशाचे ॥८॥ वृद्ध जटि
ळ रोमांचित ॥ त्यांलेथे वेडे अनुचित ॥ वाकुल्या दावि
ल्या आलि निंदित ॥ तरही क्षमायुक्त महाऋषी ॥९॥ उगे दे
खोनिया ऋषी ॥ त्यांसाचे नाकी लाविली मसी ॥ क्षोभ पाव
ला तापसि ॥ आलि आवेशें शापिलें ॥१०॥ नानापरि मज
निंदिसि ॥ ते तुं जगी निंद्य होसि ॥ उश्शाप मागावया त्यापा
सि ॥ बाळभावें सि मि नेणे ॥११॥ मसि लाविली मास्या तोंडी ॥
तुं जगी होसि काळ तोंडी ॥ आपेशा चित भउनि गुढी ॥ नि

12

घसेरोकडि नांदसील॥१२॥ देवपूजा विसरलासी भोक्ति॥
तेम्यादि धलियाच्याहातिं॥ तेंणे वदेला तो वरदो क्ति॥ आई
कतु जप्रतिसांगन॥१३॥ येणे च्यहाते भ्रतारासि॥ संग्रामि
तुं साह्य होसी॥ वरद दयपतिपासि॥ तुं पावसि राजबाळ॥
११ १४॥ रथच्च किंतु झाहात॥ संग्रामि नव्हे वेथाभुत॥ विजई हो
ईल तु कांत॥ ए [illegible] दला ऋषी॥१५॥ याउपरिम ११
ज आलां॥ पुढें काय कोप [illegible] ला॥ मंथरे सांगसि ज्याज्या अ
र्था॥ ते लल लामि करीन॥१[illegible]॥ आइकोनि कैकयि च्या बोल॥ कु
ब्जा विच्यार सांगे सखोल॥ तुं वाकोप करावा प्रबळ॥ मुख्य ले
केवळ रायावरि॥१७॥ सांडुनि सर्वाभिर भरणासि॥ मुक्त
केश मळिन वासि॥ तुं वारि घावें प्रयोपवेसि॥ वरद द्यासि

A joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

१२४

मागावया ॥ १८ ॥ राजा येईल तुज पासि ॥ मुख न दाखवावे यापा
सि ॥ काहि न बोलावें यासि ॥ जालि निःश्वासि क्षोभावें ॥ १९ ॥ राजा दे
ईल सुवर्ण मेरू ॥ अथवा रत्नाकर सागरू ॥ तो तो न करि अंगिकारु ॥
वरद विचारु सांडुनि ॥ १२० ॥ राज्यपादु द्यावा भरथा ॥ वनवास द्यावा श्री
रघुनाथा ॥ याहि वनवासाचि कथा ॥ आईक आतां सांगेन ॥ २१ ॥ अयो
ध्ये निकट वनांत ॥ वनवासि जाल्या रघुनाथ ॥ प्रजा समस्त जालि लेप ॥
उद्धसि भरथ केवि राजा ॥ २२ ॥ रामि आलि प्रिति प्रजाचि ॥ राम आवडे प्र
धानासि ॥ अवघे जालिया पासि ॥ मागे भरथासि राज्य कैंचे ॥ २३ ॥
दंडकारण्य दूर देशी ॥ गंगातीरि राम वनवासि ॥ श्रीराम वार्त्ता अ
योध्येसि ॥ कदाकाळेसि न यावि ॥ २४ ॥ अयोध्येचि कथा वार्त्ता ॥ रामे
नाईकावि सर्वथा ॥ ऐसें जालिया ललता ॥ राज्य भरथा भोगेल ॥ २५ ॥

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(13)

१२

आईकोनिमंथरेचियुक्ति॥ उल्हासकैकैच्याचित्ति॥ आळिंगि
लिदोहिहाति॥ आलिप्रिलिसस्त्रावें॥२६॥ रागेसांडिलें होतेपद
क॥ स्वयेलेवविलेदेख॥ कानिंचिकुंडलें अलोकिक॥ दिल्हिं
आवश्यक आतिप्रिति॥२७॥ भरथु आमिषेकिल्यापाठी॥ सुवर्ण
मढिनतुझीपुष्टी॥ वलरानिवटिकालल्हाटि॥ घालिनकंठी
मुक्तमाळा॥२८॥ आतुमोडुनिमंथरेसि॥ कैकयिनिघालीप्रा
योपवेशी॥ सांडुनिअळंकारवस्त्रासि॥ मळिनवासिभुमिशा
य्या॥२९॥ आतांयेथुनिदशरथ॥ पुसतांकैकयिचास्वार्थ॥
वनानिघेलरघुनाथ॥ तोहिकथार्थअवधारा॥१३०॥ एकाज
नार्दनाशरण॥ देवकार्यार्थिसंपूर्ण॥ वनानिघेलरघुनंदन॥ द
शावदनवधार्थ॥१३१॥ इतिश्रीभावार्थरामायणे अयोध्याकांडे एका

कारटीकायांकैकपिप्रायोपवेशनंनाम तृतीयप्रसंग॥३॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com